

*Владислав Бортнік,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр» ФПППО,
Науковий керівник – проф. Столяренко О. В.*

СОЦІАЛЬНА АКТИВНІСТЬ МОЛОДІ З ІНВАЛІДНІСТЮ У СФЕРІ ДОЗВІЛЛЯ

Військові дії і реформи освіти в Україні потребують особливої уваги до патріотичного виховання здобувачів вищої освіти. Сьогодні це є і запорукою суспільно-політичного розвитку нашої держави, і фактором національної безпеки України. Тому завданням вищої школи є визначення пріоритетів виховання патріотизму як складової світогляду здобувача освіти, виховання почуття відповідальності за майбутнє, приклади історичного надбання, в тому числі й на науковій ниві.

Аналіз сучасного українського суспільства з позицій соціально-філософської науки виявляє низку складних викликів як матеріального, так і духовного характеру, які можуть загрожувати формуванню України як цілісної та незалежної держави. Серед таких викликів особливе місце займає проблема патріотичного виховання – формування свідомого громадянина та патріота України. Колись патріотизм був центральним напрямом виховної діяльності, однак у сучасних умовах він дедалі більше сприймався формально і втрачав свою значущість у процесі підготовки молоді. Це породжувало відчуження від ідеї патріотизму та сумнів у необхідності розвитку такої особистісної якості. Та негативним фактором, що дав позитивний результат, стало повномасштабне вторгнення, що, власне, і посприяло гострішому відчуттю необхідності виховувати покоління у патріотичному дусі.

Перед сучасною Українською державою стоїть завдання відновити та модернізувати національно-патріотичне виховання, підвищивши його рівень відповідно до сучасних наукових і культурних стандартів. У період, коли молоді люди здебільшого зосереджуються на матеріальному забезпеченні та особистому добробуті, важливо творчо опиратися на історичний досвід

попередніх поколінь, формуючи нову парадигму патріотичного виховання як цілісного процесу розвитку особистості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій дозволив виокремити теоретичні аспекти патріотичного виховання, які свого часу розробляли українські педагоги: Б. Грінченко, М. Грушевський, М. Драгоманов, А. Макаренко, К. Ушинський, В. Сухомлинський, О. Духнович. Аналіз сучасної наукової літератури показує, що проблема патріотичного виховання залишається актуальною і висвітлюється у працях вчених А. Афанасьєвої, А. Богульського, О. Гонтар, О. Жаровської, В. Решетняка, В. Ряшка, В. Сергієнка, В. Середи, О. Стьопіної, Н. Шаповалової, М. Стельмаховича та ін.

За останнє десятиліття було виконано ряд дисертаційних досліджень з проблем патріотичного виховання, авторами яких є О. Абрамчук, О. Жаровська, Г. Коваль, А. Максютів, В. Мірошніченко, В. Одарченко, І. Серєда. Разом із тим, на цьому етапі проблема патріотичного виховання у закладах освіти на прикладі викладання дисциплін професійної підготовки залишається висвітленою лише частково, вона не була об'єктом спеціального наукового дослідження з метою визначення виховного потенціалу навчальних дисциплін і потребує більшої уваги.

Мета дослідження полягала також у розкритті потенціалу дисциплін професійної підготовки як складової виховного процесу серед здобувачів вищої освіти в процесі викладання дисциплін професійно-практичної підготовки.

Актуальність виховання патріотизму серед здобувачів вищої освіти обумовлена високим рівнем їх інтелектуального потенціалу і значною соціальною активністю. У соціумі здобувачі освіти є соціальною групою, яка за своїм суспільним становищем найближча до інтелігенції і в майбутньому здобувачі вищої освіти будуть висококваліфікованими фахівцями в різних галузях. Саме тому здобувачі вищої освіти є тим соціальним прошарком суспільства, який має бути об'єктом патріотичного виховання.

Зараз патріотичному вихованню молоді надається особливо велике значення. Проводяться заходи, приурочені до державних свят і пам'ятних дат,

ведеться пропаганда досягнень української науки, культури і державності, українського спорту, трудових звершень громадян, розповідях про загиблих патріотів України.

Мета патріотичного виховання полягає у формуванні в нашому суспільстві особистостей високої соціальної активності, відповідальних, духовних, які володіють позитивними якостями і здатні проявити їх у творчому процесі в інтересах України для забезпечення її життєво важливих інтересів та сталого розвитку.

Виходячи з вищесказаного, патріотичне виховання покликане стати окремою системою виховання особистості. Що ж таке «патріотизм» і що означає бути патріотом своєї Батьківщини? Незважаючи на відносну зрозумілість цього терміна, який найчастіше трактується як любов до Батьківщини, історично сформувалися різні точки зору щодо цього поняття.

Патріотизм українців – це сукупність моральних і політичних принципів, соціальне відчуття, в основі якого є любов до України і здатність підпорядкувати свої особисті інтереси державним інтересам. Патріотизм включає в себе гордість за наукові, технічні, спортивні досягнення, а також культуру своєї Вітчизни, бажання оберігати ці культурні особливості, ідентифікацію себе з іншими українцями, прагнення захищати інтереси Держави і свого народу.

Історичним джерелом патріотизму є столітнє і тисячолітнє існування окремих держав, які формували любов до своєї землі, рідної мови, народних традицій. В умовах створення національних держав патріотизм є важливою складовою частиною суспільної свідомості, яка відображає загальнонаціональні моменти в розвитку конкретної держави.

Кожна людина мріє бути таким патріотом, який знає, що своєю повсякденною працею робить важливий внесок у розвиток мистецтва, культури, науки, освіти, медицини тощо.

Нажаль у цей час світогляд здобувачів вищої освіти відрізняється прагматичним ставленням до освіти, спрямованим на отримання престижної

спеціальності як засобу досягнення матеріальних благ і високого соціального статусу, споживчим та пасивним ставленням до культури, прихильністю ідеалам кар'єризму і соціальної успішності. Однозначно оцінити ці риси досить складно, але необхідно відзначити, що саме в період студентських років формується ціннісна і професійна орієнтація.

Патріотизм – високоморальне почуття, важлива частина ціннісної структури особистості будь-якого громадянина. М. Стельмахович зазначає, що не існують національні хімія, фізика, математика, біологія чи кібернетика. Зате ті науки, що стосуються етносу, мови, історії, матеріальної і духовної культури, географії, літератури є національними. Проте ми вважаємо, що формування у студентської молоді соціально значущих патріотичних якостей і ціннісних установок має здійснюватися не тільки через вивчення гуманітарних дисциплін, що вважається загальноприйнятим і значення гуманітарних дисциплін у цьому питанні важко переоцінити, а також у процесі вивчення базових загальнонаукових дисциплін.

У зв'язку з потребою узгодження прогностичного теоретичного пошуку сучасного історико-педагогічного знання, його нормативно-правової бази (Закон України (ЗУ) «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25.04.2019р. № 2704-VIII, ЗУ «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті» від 09.04.2015р. № 314, Лист Глави Адміністрації Президента України від «Про залучення учасників АТО, яким присвоєно звання Герой України, та членів родин загиблих військовослужбовців, яким це звання присвоєно посмертно, до проведення заходів з національно-патріотичного виховання» від 09.03.2016р. № 46-01/530, Листи Кабінету Міністрів(КМ) України «Про заходи з увічнення пам'яті захисників України на період до 2025 року» від 20 січня 2021 р. № 37-р, «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року» від 09 жовтня 2020 р. № 1233-р, «Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні» від 3 жовтня 2018 р. № 710-р, «Про затвердження плану заходів щодо

популяризації державних символів України, виховання поваги до них у суспільстві», «Про затвердження Рекомендацій слухань у Комітеті ВРУ з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму від 22 грудня 2015 року на тему: «Формування патріотизму та національної свідомості дітей та молоді в сучасних умовах», Концептуальними засадами розвитку патріотичного виховання (Постанова КМ «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки» від 9 жовтня 2020 р. № 932, Наказ МОН України «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641» і додаток до наказу зі змінами (Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України) від 29.07.2019 р. № 1038, Закон України «Про вищу освіту» (2014) зі змінами (28.05.2023р.), з ретроспективним творчим мисленням педагогічних набутків України тема дослідження становить особливу актуальність.

За умов становлення суверенної Української держави проблеми духовного відродження практичного формування національної культури виходять на перший план. Фундаментальні дослідження, присвячені цінностям наукового знання, належать таким українським філософам, соціологам та психологам як В. Бакіров, І. Бичко, Г. Заїченко, П. Гнатенко, І. Мороз, Є. Подольській, Е. Семенюк, О. Токовенко, В. Шевченко та іншим.

У нашому дослідженні здійснено комплексний теоретико-методологічний та експериментальний аналіз проблеми патріотичного виховання здобувачів в освітньо-культурному середовищі закладу вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Ордіна Л. Методологічні засади формування культуротворчого середовища закладу вищої освіти. UKRLOGOS Group. 2021. 35 с.
2. Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді. Наказ МОН України від 16 червня 2015 року № 641. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15> (дата звернення: 19.10.2025).

3. Скрипник Л. Педагогічні умови організації інформаційно-консультативного середовища закладу профтехосвіти. Кривий ріг: Криворізький державний педагогічний університет, 2023. 275 с.

4. Столяренко О., Столяренко О., Пінаєва О., Пінаєв О. Молодь і суспільство в умовах технократичних змін і перспективи гуманістичних тенденцій розвитку. *Педагогіка безпеки*, Том 10, вип. 1, с. 33–40, Київ 2025

5. Столяренко Ол. В., Столяренко Ок. В., Московчук О. С., Магас Л. М. Створення освітнього середовища для розвитку соціальної компетентності здобувачів освіти через проектну культурно-дозвілєву діяльність. «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка»): журнал. 2025. № 11(57) С. 1354–1366.

6. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. URL: <https://drive.google.com/file/d/1a5ON59us5c7phf2PM9vYZ-J677AaJW3w/view> (дата звернення: 19.10.2025).

Ігор Бугайчук,

здобувач ступеня вищої освіти «магістр» ФПППО

Науковий керівник – проф. Фрицюк В. А.

ІІІ-КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ІКТ-ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ

Технології штучного інтелекту (ШІ) швидко інтегруються в освітнє середовище та стають звичним інструментом педагогів. За даними всеукраїнського дослідження, ініційованого Projector Creative & Tech Institute, МАН України та Factum Group, 68 % учителів знайомі з ChatGPT, а більшість із тих, хто його використовував, оцінюють цей досвід як успішний [5, с. 2]. Це свідчить про те, що ШІ вже увійшов до педагогічної практики – незалежно від того, чи готові до цього самі педагоги. Цифровізація вищої освіти вимагає від педагога не лише базового володіння програмами, а й формування цифрової